

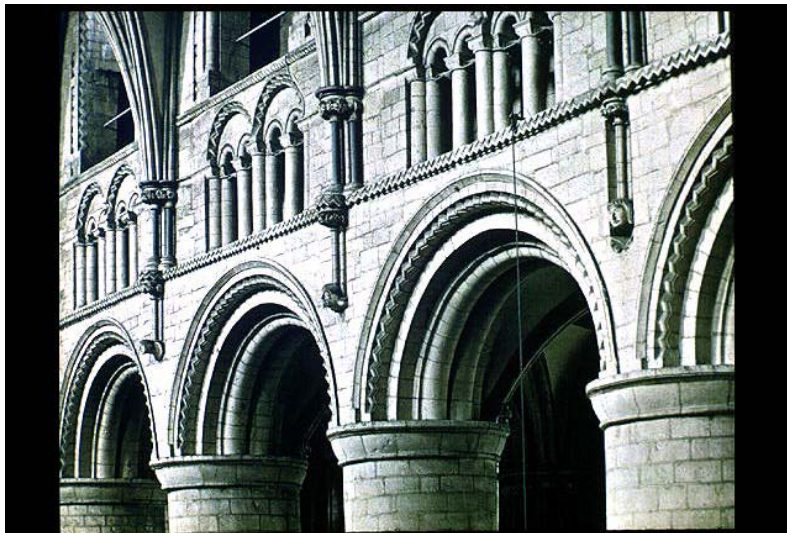
NOVEMBER 2002

STUDIEPLAN

**For KRL-emner på 200-nivå i *Religion og estetikk*
med vekt på bildende kunst, arkitektur og musikk**

Emne KRL223 Religion og estetikk 1 (15 studiepoeng)

Emne KRL224 Religion og estetikk 2 (15 studiepoeng)

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

KRL-emner på 200-nivå i fagområdet *Religion og estetikk* med vekt på bildende kunst, arkitektur og musikk

INNHold

Innledning	s.	3
Overordnede mål.....	s.	3
Emnestruktur og vektning	s.	3
Arbeidsformer.....	s.	4
Vurdering	s.	4
Målgruppe og opptak	s.	5
<i>EMNE KRL 223 RELIGION OG ESTETIKK 1</i>	s.	6
Emnets studiekraft	s.	6
Vurdering	s.	6
Delemner	s.	6
A. Oversikt over europeisk kunsthistorie.....	s.	6
B. Kilder til den kristne ikonografi.....	s.	6
C. Bildende kunst i kristen tradisjon.....	s.	7
D. Kirkearkitektur og kirkerom.....	s.	8
<i>EMNE KRL224 RELIGION OG ESTETIKK 2</i>	s.	9
Emnets studiekraft	s.	9
Vurdering	s.	9
Delemner	s.	9
A. Musikk i kristen tradisjon.....	s.	9
B. Bildende kunst, arkitektur og musikk i religionene..	s.	9
C. Europeisk kunst og musikk i historisk kontekst....	s.	10
D. Estetikk og didaktikk.....	s.	10

Det teologiske Menighetsfakultet
Besøksadresse: Gydas vei 4
Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo
Tlf: 22 59 05 00
E-post: ekspedisjon@mf.no
Internett: <http://www.mf.no>

Innledning

Religiøst liv har til alle tider vært knyttet til ulike estetiske uttrykksformer. Det kultiske livet har utfoldet seg gjennom bildende kunst og arkitektur, dans, litterære tekster, dramatiske uttrykk og musikk. Den estetiske dimensjon gir anledning til sanselig opplevelse og erkjennelse som ord alene ikke kan gi.

I grunnskolens fag *Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap* (KRL) og i *Religion og etikk* i den videregående skole vektlegges slektskapet mellom religiøs og estetisk arv som et vesentlig element i formidlingen av religion og livssyn. Læreplanen i KRL fremhever at den estetiske dimensjon åpner for samarbeid på tvers av faggrensene. Dette korresponderer med at L97 generelt legger stor vekt på det estetiske. Elevene skal «stimuleres til å utfolde fantasi og oppleve kunst» (s. 15). Skolen skal legge vekt på «skapende verksemd og refleksjon, opplevingar og uttrykk», og utvikle «ei medviten holdning til kunst og estetikk» (s. 65).

Slektskap mellom religiøs og estetisk arv har tradisjonelt vært lite vektlagt i studier som kristendoms-kunnskap og religionshistorie. Emnene i *Religion og estetikk* tar utgangspunkt i disse nye utfordringene som KRL-faget gir i formidlingen av religion. Studiet har som mål å gi å gi både teoretiske kunnskaper og elementære metodiske ferdigheter som kan anvendes innenfor KRL-faget såvel som andre skolefag.

Fagområdet «religion og estetikk» er omfattende. Det er derfor nødvendig med enkelte avgrensinger. Emnene KRL223 *Religion og estetikk 1* og KRL224 *Religion og estetikk 2* behandler særlig bildende kunst, arkitektur og musikk, og hovedvekten ligger på disse kunstartenes plass i kristendommen (se Emnestruktur og vekting). Bildende kunst, arkitektur og musikk i de andre store religionene har fått mindre plass og trekkes inn som utdypende sammenligninger.

Den kristne estetikken har på mange måter nær tilknytting til bibelske og kristne litterære tekster. Disse tekstene er det nødvendig å kjenne for å forstå kristne estetiske uttrykksformer. Samtidig er det nødvendig å kjenne uttrykksformene for å forstå de litterære tekstene. Emne KRL223 *Religion og estetikk 1* inneholder derfor et delemne kalt «Kilder til den kristne ikonografi», som skal gi en innføring i et utvalg av slike sentrale tekster.

Emne KRL 223 *Religion og estetikk 1* og Emne KRL224 *Religion og estetikk 2* er en spesialisering av grunnstudiene i KRL på 100-nivå og av annen teologisk og religionsvitenskapelig utdanning. Emnene kan inngå i en emnegruppe i KRL.

Overordnede mål

Studiet av fagområdet *Religion og estetikk* har som overordnede mål

- å gi kunnskap om billedkunst, arkitektur og musikk i rammen av religiøs tro og praksis,
- å utvikle evne til å forstå og tolke ulike estetiske uttrykksformer gjennom kjennskap til religiøse forestillinger og ritualer.

Emnestruktur og vekting

Fagområdet *Religion og estetikk* består for tiden av 2 emner, hver på 15 studiepoeng: Emne KRL223 *Religion og estetikk 1* og Emne KRL224 *Religion og estetikk 2*. Hvert emne er organisert i fire delemner.

Det første emnet (Emne KRL223) fokuserer på kunst og arkitektur i kristen tradisjon. Det innledes med en generell innføring i europeisk kunsthistorie som skal gi hjelp til å sette den

kristne billedkunst i et større kunsthistoriske perspektiv. Det behandler dessuten viktige skriftlige kilder for å kunne forstå sentrale kunstverk.

Størstedelen av det andre emnet (KRL224) omhandler musikk i kristendommen og estetikk (bildende kunst, arkitektur og musikk) i de andre store verdensreligionene. De andre delemnene setter billedkunst og musikk inn i en større historisk kontekst og drøfter spørsmål knyttet til estetikk og didaktikk.

En anbefaler at studenten tar Emne KRL223 før eller samtidig med Emne KRL224.

EMNER	DELEMNER	Poeng
KRL223 Religion og estetikk 1	A. Oversikt over europeisk kunsthistorie	4,5
	B. Kilder til den kristne ikonografi	1,5
	C. Bildende kunst i kristen tradisjon	7,0
	D. Kirkearkitektur og kirkerom	2,0
KRL224 Religion og estetikk 2	A. Musikk i kristen tradisjon	6,0
	B. Bildende kunst, arkitektur og musikk i religionene	4,5
	C. Europeisk kunst og musikk i historisk kontekst	3,0
	D. Estetikk og didaktikk	1,5

De enkelte emnene har et omfang på 10 studiepoeng. Videre defineres emnene ut fra delemner. For hvert emne formuleres kompetansemål, med vekt på studentenes innsikt i sentrale faglige kunnskapsområder. Kunnskapsmålene for emnene formuleres i det følgende på to forskjellige nivå med økende grad av fordypning. Nivåene angis med uttrykkene «kjennskap til» og «god kunnskap om». Ferdighetsmål er formulert med uttrykket *evne* til. Det er samtidig satt opp studiekraav for de enkelte emnene. Arbeidet med å oppfylle studiekraavene skal bidra til å nå kompetansemålene, og er utgangspunkt for vurderingen.

Arbeidsformer

Arbeidsformene består i det vesentlige av fellesforelesninger og selvstudium. I forelesningene vil det bli lagt vekt på at studentene får møte de ulike estetiske uttrykksformene gjennom bilde og lyd. Det vil også bli lagt vekt på praktisk billedanalyse med sikte på undervisning i skolefagene.

I tilknytning til studiet vil det normalt bli arrangert en (ikke-obligatorisk) studietur, for eksempel til Roma/Assisi.

Studentene oppfordres til å danne egne kollokviegrupper. Lærerne har treffetid som bl.a. også kan nyttes til faglige spørsmål.

Studentene har tilgang til fakultetets «ressurstorg» på internett hvor blant annet billedstoff er tilgjengelig.

Vurdering

Den avsluttende vurderingen av studentene tar sikte på å prøve deres evne til å finne fram og gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger på en teoretisk og metodisk gjennomtenkt måte.

Eksamen består av en skriftlig emneprøve på 4 timer.

Eksamensoppgavene kan være teoretiske essayoppgaver, eller oppgaver knyttet til for eksempel billedanalyse.

I den formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). For å avlegge eksamen, må kandidaten være student ved Det teologiske Menighetsfakultet.

Studenter som får F, har ikke bestått

Målgruppe og opptak

Målgruppen for emnene i *Religion og estetikk* er primært lærere som underviser i KRL-faget. Studiet vil imidlertid også være relevant i forhold til andre skolefag, for eksempel kunst og håndverk, og for alle som er interessert i fagområdet «religion og estetikk».

Vilkår for opptak er generell studiekompetanse eller realkompetanse. Det er en fordel om studentene har noe KRL-kompetanse på 100-nivå, men det er ingen forutsetning for opptak.

EMNE KRL223 RELIGION OG ESTETIKK 1 (15 studiepoeng)

Emne KRL223 er organisert i fire delemner: A. *Oversikt over europeisk kunsthistorie (4,5p)*, B. *Kilder til den kristne ikonografi (1,5p)*, C. *Bildende kunst i kristen tradisjon (7p)* og D. *Kirkearkitektur og kirkerom (2p)*.

Emnets studiekrav

Studenten skal

- skrive og bestå en skriftlig prøve på 4 timer

Vurdering

For å bestå Emne KRL223 må studenten oppfylle studiekravet. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven.

Delemner

A. OVERSIKT OVER EUROPEISK KUNSTHISTORIE (4,5P)

Delemnet omhandler hovedlinjene i europeisk kunsthistorie og bildets formspråk.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til hovedlinjer i europeisk kunsthistorie fra antikken til moderne tid med vekt på kunstens religiøse funksjon,
- ha kjennskap til bildets formspråk,
- ha kjennskap til ulike kunstteorier.

LITTERATUR:

Danbolt, Gunnar og Kjerschow, Mabel: *Billedspor. Kunst- og kulturhistorie bind 1: Fra istid til renessanse*. Vollen: Tell forlag, 1996, s. 24–42, 48–193.

Danbolt, Gunnar og Kjerschow, Mabel: *Billedspor. Kunst- og kulturhistorie bind 2: Fra barokken til vår egen tid*. Vollen: Tell forlag, 1997, s. 10–152.

Danbolt, Gunnar: *Blikk for bilder. Formidling av billedkunst til barn og ungdom*. Oslo: Abstrakt forlag, 2002 (1. utg.: Norsk kulturråd, 1999), s. 9–46, 57–79.

B. KILDER TIL DEN KRISTNE IKONOGRAFI (1,5 poeng)

Delemnet omhandler viktige kilder for sentrale motiver i den kristne kunsten, det vil si sentrale bibeltekster supplert med materiale fra apokryfer og legender, liturgi, prekenlitteratur og mystikers visjoner.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til de nytestamentlige tekstene knyttet til Jesu liv, særlig fortellingene om hans fødsel og hans lidelse, død og oppstandelse,
- ha kjennskap til de viktigste gammeltestamentlige forbilder for Jesu liv og gjerning,
- ha kjennskap til utvalgte oldkirkelige og middelalderske tekster som bakgrunn for kristen ikonografi,
- ha kjennskap til de viktigste tradisjoner om Maria fra oldkirken og middelalderen.

LITTERATUR:

Fortellingene om Jesu fødsel (Matt 1–2 og Luk 1–2).

Lidelseshistorien hos Lukas og Johannes (Luk 22–24 og Joh 18–20).

Visjonen av Guds trone og Lammet i Åp 4–5

Jakobs Forevangelium og Det uægte Matthæusevangelium. Oversat og udgivet med indledning og billeder af Knud Banning. København: G.E.C.Gad, 1980 (utdrag).

Hvalvik, R. (red.): *Viktige kilder til den kristne ikonografi* (tekstsamling). Oslo: Menighetsfakultetet, 2001.

Hall, J.: *Dictionary of Subjects and Symbols in Art.* London: John Murray, 1979, følgende artikler: Adoration of the Magi, Adoration of the Shepherds, Agony in the Garden, Annunciation, Ascension, Assumption, Baptism, Betrayal, Cleansing of the Temple, Cross, Crucifixion, Death of the Virgin, Descent from the Cross, Descent into Limbo, Descent of the Holy Ghost, Ecce Homo, Entombment, Entry into Jerusalem, Flagellation, Flight into Egypt, Joachim and Anne, John the Baptist, Joseph (husband of the Virgin), Last Supper, Mary Magdalene, Nativity, Nativity of the Virgin, Pieta, Presentation in the Temple, Presentation of the Virgin, Raising the Cross, Resurrection, Road to Calvary, Supper at Emmaus, Transfiguration, Trial of Christ, True Cross, Virgin Mary (1–13), Visitation.

C. BILDENDE KUNST I KRISTEN TRADISJON (7 poeng)

Delemnet behandler viktige spørsmål i den kristne kunstens historie og fokuserer på sentrale kunstverk fra oldtid til nyere tid. Studiet tar sikte på å gi studentene evne til å kunne analysere bildende kunst, med vekt på de innholdsmessige elementer.

MÅL

Studiet skal

- ha god kunnskap om debatten om bilder og deres funksjon i bysantinsk tradisjon,
- ha kjennskap til den bysantinske billedforståelse og til hovedtyper av ikoner,
- ha kjennskap til den kristne kunst i Romas katakomber og kirker og motivenes bibelske bakgrunn,
- ha kjennskap til hovedtrekkene i Kristus-bildets utvikling og kjennskap til et utvalg sentrale kunstverk,
- ha kjennskap til hovedtrekkene i Maria-bildets utvikling,
- ha god kunnskap om sentrale ikonografiske motiver i kristen kunst,
- ha kjennskap til norsk middelalderkunst.

LITTERATUR:

Bay, Sv. Aage: *Kristen forkyndelse i gammel-romersk kunst*, Odense Universitetsforlag, 1977.

Bech, Birgitte.: *Kristendommens billeder – en symbolverden.* Århus: Systime, 1991

Fuglesang, Signe Horn (red.): *Middelalderens bilder. Utsmykningen av koret i Ål stavkirke*, Cappelen, Oslo 1996, s. 17–93.

Hellemo, Geir: *Guds Billedbok.* Oslo: Pax forlag, 1999, s. 71–130, 195–228.

Kiilerich, Bente og Torp, Hjalmar: *Bilder og billedbruk i Bysants.* Oslo: Grøndahl Dreyer, 1998, s. 134–180.

MacGregor, Neil: *Seeing Salvation. Images of Christ in Art.* London: BBC, 2000.

Nes, Solrun: *Mysteriets formspråk*, 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget/Alma mater, 2000.

Billedmateriale: Nancy Grubb: *Jesu liv i kunsten.* Forsythia, 1996. Boken er ikke pensum, men inneholder nyttig billedmateriale.

D. KIRKEARKITEKTUR OG KIRKEROM (2 poeng)

Delemnet omhandler kirkearkitekturens historie og de viktigste typer kirkebygg gjennom historien.

Studenten skal

- ha kjennskap til hovedtrekkene i kirkearkitekturens historie,
- ha god kunnskap om utformingen av den oldkirkelige basilika, den bysantinske sentralkirke, romanske kirker, gotiske kirker og norske stavkirker.

LITTERATUR:

Danbolt, Gunnar og Kjerschow, Mabel: *Billedspor. Kunst- og kulturhistorie bind 1: Fra istid til renessanse*. Vollen: Tell forlag, 1996, s. 92–94; 114–132, 137–144; 186–193.

Danbolt, Gunnar og Kjerschow, Mabel: *Billedspor. Kunst- og kulturhistorie bind 2: Fra barokken til vår egen tid*. Vollen: Tell forlag, 1997, s. 25–33.

Kiilerich, Bente. og Torp, Hjalmar: *Bilder og billedbruk i Bysants*. Oslo: Grøndahl Dreyer, 1998, s. 195-229.

Thiis-Evensen, Thomas: *Europas arkitekturhistorie: fra idé til form*. Oslo: Gyldendal, 1995, s. 57–119 (s.25–47 er ikke pensum, men anbefales lest)

EMNE KRL224 RELIGION OG ESTETIKK 2 (15 studiepoeng)

Emne KRL224 er organisert i fire delemner: A. *Musikk i kristen tradisjon* (6p), B. *Bildende kunst, arkitektur og musikk i religionene* (4,5p), C. *Europeisk kunst og musikk i historisk kontekst* (3p) og D. *Estetikk og didaktikk* (1,5p).

En anbefaler at studenten har tatt Emne KRL223 *Religion og estetikk 1* eller tar dette emnet samtidig med Emne KRL224.

Emnets studiekrav

Studenten skal

- skrive og bestå en skriftlig prøve på 4 timer.

Vurdering

For å bestå Emne KRL224 må studenten oppfylle studiekravet. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven.

Delemner

A. MUSIKK I KRISTEN TRADISJON (6 poeng)

Delemnet omhandler utvalgte grunnlagsspørsmål og bruken av sang og musikk i kristen tradisjon. Både offisiell, liturgisk musikk, kunstmusikk og mer folkelige uttrykk vil bli belyst. Musikkseksempler vil bli gitt i undervisningen.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til ulike kristne gudstjenesteformer,
- ha kjennskap til messen og til ulike typer messemusikk,
- ha kjennskap til kirkemusikkens historie, dens epoker og noen sentrale komponister,
- ha kjennskap til salmediktning og salmesang gjennom tidene, med vekt på Norge,
- ha kjennskap til bruken av musikk i ulike kirkesamfunn og fromhetstradisjoner,
- ha kjennskap til forholdet rock og religion.

LITTERATUR:

Benestad, Finn: *Musikk og tanke. Hovedretninger i musikkestetikkens historie fra antikken til vår egen tid*. Oslo: Aschehoug, 1976, s.33–53; 77–85;143–149.

En ny sang for Herren. En studiebok i hymnologi (Presteforeningens studiebibliotek nr. 17). Oslo: Andaktsbokselskapet, 1981, s. 33–37, 43–62, 77–125, 157–209.

Wilson-Dickson, Andrew: *Musik i kristen tradition. Från tempel og katedral til kyrkor och torg*. Stockholm: Verbum, 1996, s.9–168; 212–248.

Rock og religion, temanummer av *Prismet* 51 (1/2000), s. 3–46.

B. BILDENDE KUNST, ARKITEKTUR OG MUSIKK I RELIGIONENE (4,5 poeng)

Delemnet omhandler bildende kunst, arkitektur og musikk i de store verdensreligionene. Det vil bli fokusert på forholdet mellom kunsten/arkitekturen og den konkrete religionsutøvelse.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til symboler, bildende kunst og arkitektur i islam, jødedom, hinduisme og buddhisme,
- ha kjennskap til hellige roms form og funksjon i islam, jødedom, hinduisme og buddhisme,

- ha kjennskap til musikkens plass i islam, jødedom, hinduisme og buddhisme.

LITTERATUR:

- Bowker, John: *Verdens religioner. Utforsker og forklarer de største trosretningene*. Oslo: Spektrum forlag, 2001 (Eng. utg.: London: Dorling Kindersley, 1997), s. 18–41, 54–75, 112–135, 160–177.
- Jacobsen, Knut A. og Thelle, Notto R.: *Hinduismen og buddhismen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 1999, s. 120–129, 202–204; 305–316.
- Neubauer, E.: «Islamic religious music» i Sadie, S.: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. London: Macmillan, 1980, bind 6, s. 342–347.
- Hellige rom*, temanummer av *Prismet* 50 (4/1999), s. 143–166.
- Skarpeid, J.: «Musikk og hellig lyd i hindutradisjonen» i *Prismet* 50 (4/1999) s. 171–179.
- Winje, Geir: *Guddommelig skjønnhet. Kunst i religionene*. Oslo: Universitetsforlaget, 2001, s. 13–107; 203–230; 276–287.

C. EUROPEISK KUNST OG MUSIKK I HISTORISK KONTEKST (3 poeng)

Delemnet omhandler den kulturhistoriske og kirkehistoriske kontekst for den kristne billedkunst og kirkemusikk.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til de kulturhistoriske epoker fra middelalder til modernisme,
- ha kjennskap til den kirke- og idéhistoriske kontekst for kristen billedkunst og kirkemusikk fra oldkirken til reformasjonen.

LITTERATUR:

- Engelstad, Arne: *Interart. Gjennom epokene med litteratur, billedkunst og musikk*. Bergen: Fagbokforlaget, 2000, s. 5–181; 205–210 (litterære rammetekster er ikke pensum)
- Göransson, Sven: *Kyrkohistorisk orientering*. Lund: Svenska Bokförlaget, 1970, s. 1–106

D. ESTETIKK OG DIDAKTIKK (1,5 poeng)

Delemnet omhandler estetisk teori, ulike kunstteorier og utvalgte didaktiske problemstillinger knyttet til estetikk og religion.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til hva estetikk er,
- ha god kunnskap om de viktigste kunstteorier,
- ha kjennskap til utvalgte didaktiske problemstillinger knyttet til religion og estetikk, med særlig vekt på KRL-faget og L97.

LITTERATUR

- Danbolt, Gunnar: *Blikk for bilder. Formidling av billedkunst til barn og ungdom*. Oslo: Abstrakt forlag, 2002 (1. utg.: Norsk kulturråd 1999), s. 57–79.
- Haanes, Elisabeth: *Røtter og vinger. Religion og estetikk i grunnskolen*, IKO-forlaget, Oslo 2003.

Kringlebotn Sødal, Helje (red.): *Religions- og livssynsdidaktikk. En innføring*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2001, s. 195–205